

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
14/6745

Vår referanse
14/01359-4/AHO

Dato
03.03.2015

Høringsuttalelse - NOU 2014:10 Skyldevne, sakkyndighet og samfunnsvern

Vi viser til tilregnelighetsutvalgets utredning NOU 2014:10, sendt på høring i brev av 25.11.2014.

Datatilsynet vil knytte noen kommentarer til utredningens kapittel 18.1 – som gjelder sakkyndiges tilgang til journal/helseopplysninger.

Lovutvalget mener det i utgangspunktet ikke er behov for større endringer i reglene. Det primære grunnlaget for tilgang til informasjon for den sakkyndige, er samtykke fra observanden/siktede. Samtykke gis etter det vi forstår i de aller fleste saker. Vi vil anta at dette er noe de sakkyndige også er opptatt av med tanke på at tillitt fra observanden er viktig for deres arbeid.

Det foreslås likevel en lovendring som – etter det vi forstår - skal være med på sikre tilgang til informasjon i tilfeller hvor man ikke får observandens nødvendige tillatelse. Når det gjelder bakgrunnen for dette lovforslaget og den avveining av hensyn utvalget har foretatt, har Datatilsynet ingen tungtveiende innvendinger. Lovutvalget har etter vårt skjønn foretatt en bred og forsvarlig vurdering, hvor de relevante hensyn – også personvern hensyn – er løftet godt frem. At man ønsker å åpne for unntak fra taushetsplikten i de alvorlige straffesakene, er forståelig. Fra et personvernståsted er det bra at man begrenser unntaket fra taushetsplikt til de saker der det fremstår mest nødvendig å gjøre det, og at man begrenser hvilket helsepersonell som unntas fra taushetsplikt.

Datatilsynet mener imidlertid det kan stilles spørsmål ved om lovforslaget er heldig utformet.

Lovutvalget foreslår en endring i lov om tvunget psykisk helsevern § 5-6 a første ledd. Gjeldende lovbestemmelse lyder slik:

Uten hinder av taushetsplikt skal den faglig ansvarlige gi påtalemyndigheten og retten de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tvunget psykisk helsevern skal opprettholdes, jf. straffeloven § 39 b, og om besøksforbud bør nedlegges, jf. Straffeprosessloven § 222 a.

Bestemmelsen er foreslått endret til:

Uten hinder av taushetsplikt skal den faglig ansvarlige gi påtalemyndigheten og retten de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tvunget psykisk helsevern, tvungen omsorg eller forvaring skal idømmes eller opprettholdes, jf. straffeloven §§ 39, 39 a, 39 b og 39 c, og om besøksforbud bør nedlegges, jf straffeprosessloven § 222 a.

Datatilsynet vil peke på at endringen etter sin ordlyd er mer omfattende enn det som synes fremhevet i NOU 2014:10 side 263 og 379. Der står det at endringene er fremhevet i kursiv, som gir det inntrykket at endringen bare ligger i tilføyelsen av «skal idømmes». Det ligger imidlertid en ikke uvesentlig endring i at reaksjonsformene tvungen omsorg og forvaring er lagt til som en type sak som åpner for unntak fra taushetsplikt. Disse reaksjonsformene er ikke i uthevet i lovforslaget til tross for at de representerer endringer.

Datatilsynet stiller spørsmål ved om utvidelse av § 5-6 a er egnet reguleringsmåte. Etter vårt syn er § 5-6 a gitt med tanke på en noe annen situasjon enn den man nå forsøker å regulere. Gjeldende bestemmelse regulerer en situasjon hvor det foreligger en dom på overføring til tvunget psykisk helsevern. Domfelte er da knyttet til en institusjon som har behandlingsansvaret for ham, jf psykisk helsevernlov § 5-2. Så langt vi kan forstå er § 5-6 a gitt for å sikre at påtalemyndigheten og retten har nødvendig innblikk i hvordan behandlingen går ettersom dette er helt sentralt for å kunne vurdere opprettholdelse og/eller opphør av den idømte reaksjonen. Plikten til å gi opplysninger ligger da på den faglig ansvarlige, som etter det vi forstår vil være en person ved den institusjonen som har behandlingsansvaret.

Forslaget til endring gjelder andre situasjoner enn forlengelse av det psykiske helsevernet vedkommende allerede er idømt. For det første kan det gjelde en sak som aktualiserer idømmelse av særreaksjoner – altså hvilken dom siktede eventuelt skal få. Siktede/observanden er ikke da nødvendigvis innlagt i det psykiske helsevern på tidspunktet for undersøkelsene. Han befinner seg med andre ord ikke nødvendigvis på en institusjon med en faglig ansvarlig for ham. Meningen med bestemmelsen synes å være at opplysninger om tidligere innleggelse i det psykiske helsevern skal frem og at tidligere faglig ansvarlige skal kunne gi opplysninger, men etter vårt skjønn blir dette uklart med hensyn til ordlyden og det forhold at regelen står i psykisk helsevernlov kapittel 5 om dom på overføring til tvunget psykisk helsevern, som i utgangspunktet regulerer en annen situasjon.

Bestemmelsen vil etter sin ordlyd også gjelde ved spørsmål om forlengelse av forvaring. Situasjonen er da at den domfelte sitter i fengsel – og ikke på institusjon i det psykiske helsevern. Etter vårt skjønn er det her uklart hva som er kilden til opplysninger og hvem som plikter å gi disse.

Oppsummert forstår Datatilsynet intensjonen bak lovforslaget, men vi mener forslaget skaper unødvendig uklarhet. Etter vårt skjønn er det bedre med en egen regel som regulerer tilgangen til helseopplysninger i alvorlige straffesaker som står til pådømmelse - og hvor spørsmål om tilregnelighet og bruk av særreaksjoner melder seg.

Avslutningsvis vil vi peke på at det ikke er foreslått noen endringer i § 5-6 a annet ledd. Bestemmelsen sikrer *den domfelte* en rett til å få vite hvilke opplysninger om vedkommende som gis – altså en rett på informasjon. Tilsvarende rett bør sikres for den som er *siktet* eller *tiltalt*. Forslaget er jo først og fremst ment å sikre tilgang til opplysninger om personer med slik status, og ikke dem som allerede er domfelt. Det bør samtidig tydeliggjøres hvem som har ansvaret for å gi informasjon.

Med vennlig hilsen

Ove Skåra
fung. direktør

Andreas Hobæk
seniorrådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO